Tijd om het imago van de Wereldraad bij te stellen: ‘Hier zag je een kerk vol levenskracht’

De elfde algemene vergadering van de Wereldraad van Kerken zit erop. De Oekraïne-oorlog wierp er een schaduw over, de vieringen juist licht. Wat nemen Nederlandse deelnemers ervan mee naar huis?

Christenen uit alle windstreken bij de slotviering van de assemblee van de Wereldraad van Kerken in Karlsruhe. (beeld Mike DuBose)

Karlsruhe: ‘Met wie van de twee had ik nu het beste gesprek?’

Margriet Gosker was op de assemblee namens de Basisbeweging Nederland en is betrokken bij de beweging Religies voor Vrede: ‘Vrij in het begin was er een bijeenkomst van alle orthodoxe deelnemers. Daar ben ik heengegaan; ik was benieuwd of er iets door Moskou gezegd zou worden. Dat gebeurde niet. Ze werden ook niet aangesproken. Ik besloot wel te proberen contact te maken. In de wandelgangen sprak ik iemand aan. Het leek een vriendelijke man. Hij zei dat hij uit Moskou kwam. Ik zei dat we in het Westen onthutst waren over deze oorlog en dat we graag wilden weten hoe de Russische delegatie erin stond. Hij zei niets. Ik zei dat ik kon begrijpen dat hij er moeilijk over kon spreken. Hij zei weer niets. Ik zei dat ik de oorlog vreselijk vond en dat ik niet alleen aan de Oekraïners denk en voor hen bid, maar ook voor de Russische slachtoffers en voor de vaders en moeders van gewonde en gesneuvelde zonen. Hij keek begripvol, maar zei niets. Toen zei ik dat ons geloof ons verbindt, en dat geloof boven nationaliteit gaat. Hij keek naar mij, onderzoekend, maar voor mijn gevoel ook liefdevol. Toen pakte hij mijn hand en kuste die.

Woensdag had ik tijdens de maaltijd een tweede gesprek met iemand uit Russische delegatie. Deze was spraakzamer. Ik vroeg hem hoe hij in de huidige situatie stond. Het eerste wat hij zei was: ‘‘Gemengde gevoelens’’. Hij ziet Rusland als bedreigd, niet door Duitsland of Nederland, ook niet door de NAVO. Maar wel door de Verenigde Staten. Rusland moet zich

tegen die dreiging verdedigen. Er zou onderhandeld moeten worden, zei hij, maar dat gebeurt niet. Dat de oorlog verschrikkelijk is en moet ophouden, daarover waren we het eens.Met wie van de twee had ik nu achteraf het beste gesprek? Met de spreker die het Russische standpunt aan mij uitlegde zonder kritiek te (kunnen) hebben op de eigen regering? Of met de man die veelzeggend zweeg?'

'In oorlogstijd moet je als kerk aan de ene kant helder zijn', zegt Karin van den Broeke. Als lid van het dagelijks bestuur van de Wereldraad was zij nauw betrokken bij de uitkomsten van de assemblee in Karlsruhe. 'De slotverklaring over Oekraïne spreekt gewoon over ''oorlog'' - en niet over ''conflict'' ofzo - en noemt die ''onwettig en niet te rechtvaardigen''. De humanitaire gevolgen ervan worden benoemd. 'Tegelijk wordt er 'een stap vooruit gezocht', zegt ze, 'om te blijven zoeken naar manieren om elkaar te verstaan. Dat past bij de kerk. Aan de oorlog kunnen wij op dit moment geen eind maken. Maar er komt ook weer een tijd na de oorlog. Misschien dat de kleine stapjes die hier zijn gezet, eraan kunnen bijdragen dat er dan een context is om aan verzoening te werken.' Er zijn volgens Van den Broeke in kleine groepjes ontmoetingen geweest tussen Russen en Oekraïners. 'Dat ging in alle beslotenheid; het onttrekt zich aan mijn zicht hoe dat is gegaan.' Ze heeft zelf in de wandelgangen met Oekraïners en Russen gesproken. 'De Oekraïners waren heel uitgesproken en kwamen op voor hun rechten; ze willen lid worden van de Wereldraad. Het was mooi dat ze hier een stem hadden. De Russen waren veel defensiever. Het was moeilijk met hen in gesprek te komen over de oorlog. Sommigen kwamen al snel met: ja, maar wij maken ons zorgen over Afrika. Daarin zie je de tactiek van Poetin terug. Sommigen wilden wel uitdrukken dat ze de oorlog en de gevolgen ervan ook vreselijk vinden.' Volgens de - Oekraïnegezinde - nieuwssite *Orthodox Times* was de Russische delegatie al bij voorbaat niet onder de indruk van het slotdocument. Een Russische woordvoerder zei dat de woorden van de Wereldraad 'voor ons net zo belangrijk zijn als een verklaring van Starbucks of McDonalds'. Die twee bedrijven besloten in mei hun filialen in Rusland te sluiten vanwege de Oekraïne-oorlog. Van den Broeke zegt dat de Oekraïners de verklaring steviger hadden gewild en de Russen juist afgezwakt. Maar de tekst is volgens haar niet meer bijgesteld. De Oekraïne-verklaring was er een van een hele reeks slotverklaringen die de assemblee donderdag op haar slotdag vaststelde. De Wereldraad hoopt onder meer op vrede tussen Israël en de Palestijnen, verzoening tussen Noord-en Zuid-Korea en gerechtigheid voor de Papoea's in Indonesië. Er ligt een oproep aan de lidkerken om het streven naar eenheid nieuw leven in te blazen, en een tekst over de klimaatcrisis en hoe de tijd dringt om die aan te pakken. Daarnaast werd er een 'Message' opgesteld: een boodschap van twee A4'tjes om op zondag in kerken voor te lezen. Daarin worden alle 352 lidkerken en hun leden opgewekt om mee op reis te gaan op een 'pelgrimage van verzoening, vrede en eenheid'.

Tabitha van Krimpen, die als Jonge Theoloog des Vaderlands de assemblee bijwoonde, zei vooraf dat ze bang was voor 'visiestukken en verklaringen die alleen maar op een grote stapel belanden'. 'Die zorg is wel een beetje werkelijkheid geworden', zegt ze nu. 'Er worden grote woorden gesproken, over vrede, klimaatrechtvaardigheid en gelijkheid, maar die worden niet concreet gemaakt. Iedereen kan erin leggen wat-ie wil. Ik denk dan bijvoorbeeld: heel wat deelnemers kwamen met het vliegtuig naar Karlsruhe, waarom geen initiatief om op z'n minst de CO2-uitstoot daarvan te compenseren?'

Karin van den Broeke is wel erg blij met de term 'pelgrimage' om de uitkomst van de Wereldraad-assemblee te typeren. 'Bij het pelgrimage-model hoort: je viert het goede en je luistert naar elkaars pijn. Zonder dat aan te vliegen vanuit standpunten. Dat kan een methode zijn voor alle kerken, ook in Nederland. Want samen kerk zijn is mooi zolang je het samen

goed hebt en fijn je liederen zingt, maar het komt erop aan als het spannend wordt. Zoiets speelt ook rond seksualiteit. Dat was op deze assemblee niet zo'n thema, maar het speelt in Nederland op sommige plekken wel. Sommigen beginnen dan met ''in de Bijbel staat …'' Maar een pelgrimage wil zeggen: samen de Bijbel lezen, samen bidden, proberen de wil van God te verstaan en doe het bovenal samen. En leg ook je levensverhaal ernaast. Ik hoop dat kerken ook in Nederland de kracht van dit model willen gebruiken.'

Willem van 't Spijker vindt dat de assemblee heldere woorden heeft gesproken over de Oekraïne-oorlog; tegelijk is hij blij dat de Russen er wél waren. Dat de Wereldraad een plek is voor gelovigen van beide kanten om elkaar te ontmoeten. 'De kerk is een plek waar je verzoening kunt vinden. We waren met de assemblee in Karlsruhe, aan de grens tussen Duitsland en Frankrijk; daar heeft verzoening plaatsgevonden, na de Tweede Wereldoorlog. Er moest hard voor gewerkt worden en schuld beleden, maar zo kwam er ruimte voor verzoening. En de grond daarvoor is dat we door Christus verzoend zijn, met God en met elkaar. Dat is de rode draad die door deze hele assemblee liep. Van 't Spijker was in Karlsruhe als voorzitter van de Nederlandse Zendingsraad, daarnaast is hij zendingsconsulent van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Die doen niet mee in de Wereldraad. Het beeld dat in 'orthodoxe' kringen van de Wereldraad heerst, mag wel worden bijgesteld, vindt hij. 'Zonet op de slotviering hoorde ik een preek die zo bij ons in de kerk gehouden had kunnen worden. Het was hier één grote ontmoeting voor Gods aangezicht - niet van linkse activisten, maar van mensen die zich laten leiden door de liefde van Christus. En je zag hier dat de kerk méér is dan de kerk in Nederland en West-Europa. Het is een vindplaats van inspiratie, een plek van hoop voor verdeelde christenen, vol van levenskracht. Dat vond ik een enorme bemoediging.'

sleutelpositie

Karin van den Broeke is op de slotdag van de assemblee gekozen op een sleutelpositie bij de Wereldraad van Kerken: ze wordt voorzitter van de Programmacommissie. Die commissie doet in de komende jaren voorstellen voor de aanpak van de prioriteiten van de Wereldraad en bewaakt of en hoe de staf die uitvoert. Van den Broeke (1963) is 'dankbaar' voor de benoeming. 'Dit gaat helemaal over de inhoud van het werk.' Ze is daarmee ook herkozen als lid van het dagelijks bestuur van de Wereldraad. In Nederland is zij programmadirecteur van Kerk in Actie. Ze was van 2013 tot 2018 synodevoorzitter van de Protestantse Kerk.

Wim Houtman 8 sept 2022, 20:15 aangepast 9 sept 2022 11:24